

Stembeleid

Pensioenfonds ING

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1	Betrokken aandeelhouder.....	3
1.2	Corporate Governance uitgangspunten.....	3
1.3	Speerpunten Pensioenfonds ING.....	3
1.4	De wijze waarop wij stemmen	4
1.5	Escalatiestrategie.....	5
2	Stembeleid	6
2.1	Operationele agendapunten	6
2.2	Kapitaalstructuur	6
2.3	Bestuur van de onderneming.....	7
2.4	Beloning.....	8
2.5	Overige agendapunten	10
2.6	Voorstellen van aandeelhouders	10

1 Inleiding

1.1 Betrokken aandeelhouder

Pensioenfonds ING is ervan overtuigd dat goede corporate governance bijdraagt aan duurzame langetermijnwaardecreatie. Pensioenfonds ING beschouwt goede corporate governance dan ook als essentieel voor elke belegging in de portefeuilles. Pensioenfonds ING is een betrokken aandeelhouder en maakt daarom actief gebruik van aandeelhoudersrechten. Zo stemmen wij op aandeelhoudersvergaderingen om duurzame langetermijnwaardecreatie bij ondernemingen te stimuleren, om effectief toezicht te houden op ondernemingen en om sterk leiderschap te bevorderen. Daarnaast kan Pensioenfonds ING besluiten om vragen te stellen op aandeelhoudersvergaderingen of om aandeelhoudersresoluties in te dienen, zelfstandig of in samenwerkingsverband.

Naast de focus op normen voor corporate governance en de bescherming van aandeelhoudersrechten, hecht Pensioenfonds ING belang aan hoe ondernemingen omgaan met sociale, ethische en milieukwesties. Door ons op te stellen als betrokken belegger en het tonen van actief aandeelhouderschap draagt Pensioenfonds ING bij aan het bereiken van duurzame langetermijnwaardecreatie voor zowel de onderneming als aandeelhouders rekening houdend met andere stakeholders.

1.2 Corporate Governance uitgangspunten

Het Pensioenfonds ING stembeleid is gebaseerd op internationale best practices en wet- en regelgeving op het gebied van corporate governance. Hierbij houden we onder andere rekening met:

- Governance principes van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO);
- Global Corporate Governance Principles zoals opgesteld door het International Corporate Governance Network (ICGN);
- Principles for Responsible Investment (PRI);
- Nederlandse Corporate Governance Code. De Code kent naast de bepalingen voor beursgenoteerde ondernemingen een aantal principes die gelden voor aandeelhouders, waaronder in het bijzonder institutionele beleggers.

Daarnaast wordt bij het uitoefenen van stemrechten voor elke afzonderlijke markt rekening gehouden met de toepasselijke nationale wet- en regelgeving, lokale marktnormen en codes op het gebied van corporate governance.

Pensioenfonds ING voldoet aan de Nederlandse Corporate Governance Code en de Nederlandse Stewardship Code.

1.3 Thema's Pensioenfonds ING

Pensioenfonds ING hecht bijzonder waarde aan de volgende thema's:

- Mensenrechten
- Arbeidsomstandigheden
- Milieu en klimaat
- Anti-corruptie
- Gezondheid

Mensenrechten

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) vormt de basis van het mensenrechtenbeleid. Deze internationaal breed geaccepteerde verklaring van de Verenigde Naties schept het kader waarbinnen de internationale gemeenschap de mensenrechten moet respecteren. Daarnaast publiceerde de Verenigde Naties (2011) het raamwerk “de Guiding Principles on Business and Human rights” over hoe ondernemingen rekening moeten houden met mensenrechten. Met het UN Global Compact is een kader uitgewerkt waarmee ondernemingen invulling moeten geven aan het thema mensenrechten.

Ondernemingen kunnen door hun gedrag en beleid mogelijke schendingen van mensenrechten beïnvloeden. Indien een onderneming niet reeds voldoende transparant is over haar mensenrechtenbeleid dan stemmen wij voor het opstellen van dergelijk beleid. Pensioenfonds ING zal (aandeelhouders)voorstellen die zien op het verbeteren van mensenrechten ondersteunen. Bijvoorbeeld een voorstel voor het instellen van een Human Rights Committee. Pensioenfonds ING stemt ook voor aandeelhoudersvoorstellen die een onderneming verplichten te participeren in bemiddeling door de OESO bij mensenrechtenschendingen, die wordt gefaciliteerd door het nationale contactpunt van de OESO. Deze zijn niet bindend voor de partijen, maar de bemiddeling en het advies geven een richting in de oplossing van het conflict.

Arbeidsomstandigheden

De Declaration of Fundamental Principles and Rights at Work van de International Labour Organisation (ILO) vormt de basis voor het arbeidsnormenbeleid. In deze verklaring zijn fundamentele werknemersrechten beschreven, onder meer over het recht op vereniging, het verbod op discriminatie op de werkvloer, het verbod op gedwongen arbeid en het afschaffen van kinderarbeid. Binnen het UN Global Compact is uitgewerkt hoe ondernemingen deze arbeidsnormen moeten respecteren.

Ondernemingen hebben als werkgever een rol in de relatie tussen werkgever en werknemers. Een eerlijke en gelijke behandeling van werknemers kan de lange termijn waarde van de onderneming beïnvloeden. Daarom stemmen wij voor (aandeelhouders)voorstellen die betrekking hebben op rapportages over het diversiteitsbeleid van de onderneming en rapportages ten aanzien van de diversiteit onder de werknemers (zoals opleiding, ervaring, leeftijd, nationaliteit en geslacht). Ook wordt ondernemingen gevraagd om transparantie te geven ten aanzien van de inkomensverschillen binnen de organisatie.

Milieu

Pensioenfond*s* ING hecht grote waarde aan een leefbare omgeving voor toekomstige generaties. Daarom vinden wij het belangrijk om binnen het beleggingsbeleid extra nadruk te leggen op het thema Milieu en Klimaat. Voor dit thema vormt het UN Global Compact een belangrijke pijler. Binnen dit kader is voor het bedrijfsleven uitgewerkt hoe zij zich moeten gedragen in lijn met de Rio Declaration on Environment & Development van de Verenigde Naties (1992). Hierin zijn onder andere principes opgenomen zoals het preventie en voorzichtigheidsprincipe en het principe dat de vervuiler betaalt. Ook andere conventies zoals bijvoorbeeld het UN Convention on Biological Diversity (1992) vormen een basis voor het Milieu en Klimaat beleid.

Ondernemingen zijn grote actoren in de samenleving en hebben door hun activiteiten invloed op de biodiversiteit, het milieu en klimaat. (Aandeelhouders)voorstellen gerelateerd aan biodiversiteit, milieu en klimaat zijn bijvoorbeeld een oproep tot het uitbrengen van milieuraapportages, rapporteren over het opruimen van milieuvervuiling, het rapporteren van watergebruik door de onderneming, rapporteren over het behoud en bevorderen van biodiversiteit en over CO₂ reductie en de voortgang in de energietransitie. Pensioenfond*s* ING zal dergelijke voorstellen in de regel ondersteunen.

Klimaat

Pensioenfond*s* ING ziet in klimaatverandering een urgent mondiaal probleem. In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden. Concreet is het streven om de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. Wereldwijd spannen overheden (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich hiervoor in. Klimaatverandering kan ook de waarde van beleggingen en de winstgevendheid van de ondernemingen negatief beïnvloeden. Om de beleggingsrisico's als gevolg van klimaatverandering te identificeren en te beheersen, maar ook om bijhorende kansen te benutten, besteedt Pensioenfond*s* ING met haar MVB- en stembeleid aandacht aan klimaatverandering. Pensioenfond*s* ING werkt actief aan de transitie naar een klimaat neutrale samenleving in 2050. Om dit doel te bereiken maakt zij gebruik van haar aandeelhoudersrechten. Pensioenfond*s* ING zal klimaattransitieplannen van ondernemingen die grote bijdragers zijn van de uitstoot van CO₂ nauwkeurig beoordelen. Pensioenfond*s* ING zal (aandeelhouders)voorstellen die de transitie bevorderen en realistisch zijn steunen. Wanneer ondernemingen niet hun verantwoordelijkheid nemen kan dit leiden tot tegen stemmen tegen bijvoorbeeld de (her)benoeming van bestuurders.

Gezondheid

Pensioenfond*s* ING zal (aandeelhouders)voorstellen om gezondheid en veiligheid bij ondernemingen te bevorderen in de regel ondersteunen. Ook (aandeelhouders)voorstellen die zich richten op de beschikbaarheid van medicijnen zal Pensioenfond*s* ING steunen.

1.4 De wijze waarop wij stemmen

Pensioenfond*s* ING maakt gebruik van Institutional Shareholders Services (ISS) voor het uitoefenen van stemrechten. Ten eerste maakt Pensioenfond*s* ING gebruik van het stemplatform om stemmen te kunnen uitbrengen op aandeelhoudersvergaderingen. De aandeelhoudersvergaderingen vinden wereldwijd plaats en voor Pensioenfond*s* ING is het niet mogelijk om alle vergadering in persoon te bezoeken. Door gebruik te maken van een stemplatform is Pensioenfond*s* ING in staat om te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen wereldwijd. Het stemmen op afstand wordt ook wel Proxy voting genoemd.

Daarnaast stelt ISS stemanalyses en stemadviezen per aandeelhoudersvergadering op conform het Pensioenfond*s* ING stembeleid¹. Het stembeleid van Pensioenfond*s* ING wordt toegepast om een weloverwogen stembeslissing te nemen op onderwerpen die uiteen zijn gezet in dit document.

Pensioenfonds ING stemt met alle beschikbare aandelen in de aandelenfondsen op de aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen waarin wij beleggen. Dit betekent dat ook gestemd wordt in markten waar speciale eisen gelden voor het uitoefenen van stemrechten. Bijvoorbeeld in landen waar een speciale volmacht is vereist of in landen waar aandelen tijdelijk worden geblokkeerd in de periode voor de aandeelhoudersvergadering. In deze laatste markten heeft Pensioenfonds ING ervoor gekozen om voor 50% van de aandelen te stemmen.

Het kan voorkomen dat er op een vergadering niet wordt gestemd doordat bijvoorbeeld de sub-custodian proxy voting niet aanbiedt, men in specifieke gevallen geen ingezetene is van het land waar de vergadering plaatsvindt of door technische oorzaken.

Het stembeleid wordt jaarlijks opnieuw beoordeeld op ontwikkelingen op het gebied van corporate governance. Corporate governance trends en controversiële agendapunten worden daartoe periodiek geëvalueerd en indien nodig zal het stembeleid dienovereenkomstig worden aangepast.

In dit stembeleid geven we voorbeelden wanneer we tegen bepaalde agendapunten zullen stemmen. Deze opsommingen zijn niet limitatief. Ook kan Pensioenfonds ING afwijken van het stembeleid als gevolg van bevindingen uit het engagement programma (Zie paragraaf 1.5).

1.5 Escalatiestrategie

Pensioenfonds ING heeft een uitgebreid thematisch en normatief engagementprogramma. Tussen het engagementprogramma en het uitoefenen van aandeelhoudersrechten is een belangrijk verband.

Het engagementprogramma kan informatie opleveren voor het geïnformeerd uitbrengen van de stemmen. Bijvoorbeeld door het verkrijgen van relevante informatie voor gerelateerde Environmental, Social en Governance (ESG) voorstellen of agendapunten.

Daarnaast speelt het uitoefenen van aandeelhoudersrechten een belangrijke rol in de escalatiestrategie van Pensioenfonds ING. De escalatiestrategie biedt de volgende instrumenten:

- Tegen stemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij de engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd indien ESG hierin onderbelicht is. Of kan tegen benoemingen worden gestemd indien de ESG-kennis binnen het bestuur onder de maat is. De onderneming kan over de voorgenomen steminstructie actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten;
- Het stellen van vragen op de aandeelhoudersvergaderingen;
- Het plaatsen van aandeelhoudersresoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

Bovenstaande instrumenten worden op case-by-case basis overwogen. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. Deze instrumenten worden alleen ingezet wanneer zij een duidelijke link hebben met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten, zoals geïdentificeerd in het MVB-beleid van Pensioenfonds ING. In het geval dat wij tegen stemmen zal dit met reden omkleed terug te vinden zijn in het zogenaamde "vote disclosure systeem (VDS)", de online rapportagetool waarin wij laten zien hoe wij hebben gestemd op aandeelhoudersvergaderingen.

2 Stembeleid

In dit Pensioenfonds ING stembeleid staan de belangrijkste en terugkerende onderwerpen waarover kan worden gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. De onderwerpen zijn ondergebracht in zeven categorieën.

2.1 Operationele agendapunten

Deze categorie heeft betrekking op agendapunten ten aanzien van financiële rapportages, dividenduitkeringen, de (her)benoeming van accountants en de goedkeuring van accountantskosten. Wanneer statutaire wijzigingen worden voorgesteld, komen de rechten van aandeelhouders vaak in het geding.

Stembeleid

Wijzigingen van statuten van de onderneming

Wij stemmen tegen het wijzigingen van de statuten van de onderneming wanneer deze de rechten van aandeelhouders kunnen verminderen of beperken, zoals het geval is bij:

- drempels om voorstellen van aandeelhouders op de agenda te zetten;
- eisen ten aanzien van een verhoogde meerderheid om voorstellen goed te keuren, en;
- een hogere drempel om over belangrijke fusies en overnames te laten stemmen.

Accountants

Om onafhankelijkheid van de accountant te waarborgen wordt er een maximum termijn van 10 jaar gehanteerd. Dit komt overeen met de Europese wetgeving. Wanneer de termijn langer dan 10 jaar duurt zal er tegen herbenoeming van de accountant worden gestemd. De routinematige inzet van dezelfde accountant voor diensten die niet direct gerelateerd zijn aan het opstellen van de jaarrekening (bijvoorbeeld belastingen, advisering) en die hoger zijn dan de jaarlijkse auditkosten, roepen twijfels op over de vraag of de onafhankelijkheid van de accountant voldoende is gewaarborgd. Daarom stemmen wij tegen de vergoeding van de accountant wanneer:

- de kosten voor andere diensten dan het controleren van de jaarrekening gedurende twee opeenvolgende jaren aanzienlijk hoger zijn, zonder dat er een goede verklaring voor is;
- de naam van de voorgestelde accountant niet bekend is gemaakt;
- er ernstige twijfels zijn over de effectiviteit van de accountant;
- er reden is om aan te nemen dat de accountant een oordeel heeft gegeven dat onjuist is en geen goede indicatie is van de financiële positie van de onderneming.
- de lead audit partner(s) heeft/hebben eerder de onderneming gediend in een leidinggevende positie of kan/kunnen op andere wijze worden beschouwd als gelieerd aan de onderneming;
- er zonder opgave van reden wordt gewisseld van accountant.

Uitkering van dividend

Wij stemmen tegen de uitkering van dividend wanneer:

- het dividend excessief is in het licht van de financiële positie van de onderneming;
- indien de dividenduitkering consistent lager is dan 30 procent van de winst zonder dat hiervoor een acceptabele verklaring is.

Financiële verslaggeving

Wij stemmen voor de goedkeuring van de financiële verslaggeving van een onderneming wanneer deze tijdig is gepubliceerd en wordt vergezeld door een goedkeurende accountantsverklaring. Wij stemmen tegen indien:

- er zorgen zijn over de gepresenteerde rekeningen of de toegepaste controle procedures;
- de onderneming niet reageert op vragen van aandeelhouders over specifieke punten die openbaar moeten worden gemaakt.

Niet-financiële verslaggeving

In de regel stemmen wij voor de goedkeuring van verplichte niet-financiële informatieverklaringen en/of rapporten, tenzij de onafhankelijke accountant materiële bedenkingen heeft geuit over de gepresenteerde informatie.

2.2 Kapitaalstructuur

Deze categorie heeft betrekking op alle agendapunten ten aanzien van de uitgifte van extra aandelenkapitaal alsook de vermindering van aandelenkapitaal.

Stembeleid

Aandelenkapitaal – verhogen maatschappelijk kapitaal

Wij beoordelen voorstellen tot verhoging van het maatschappelijk kapitaal case-by-case. Indien deze voorstellen geen machtiging inhouden om aandelen uit te geven buiten de (vooraf) goedgekeurde limiet zal in de regel voor worden gestemd.

Aandelenuitgifte

Wij beoordelen de aandelenuitgifte case-by-case rekening houdend met een mogelijk effect van 'verwatering'.

Inkoop van eigen aandelen

Wij stemmen over het algemeen voor verzoeken van ondernemingen om maximaal 10% van uitgegeven aandelen in te kopen. Redenen om tegen te stemmen kunnen liggen in lokale marktregelgeving of bij de inkoop van eigen aandelen om een mogelijke overname te voorkomen.

Loyaliteitsdividend

Wij stemmen tegen iedere voorgestelde aandelenuitgifte waaraan extra loyaliteitsdividend is gekoppeld, omdat deze de gelijkwaardigheid tussen verschillende groepen aandeelhouders kan aantasten en het dividendrendement negatief kan beïnvloeden.

Een stem per aandeel

Naleving van het 'one share, one vote'-principe is leidend wanneer we stemmen over aandelenklassen met speciale stemrechten. Daarom stemmen wij tegen alle voorstellen die de invloed van minderheidsaandeelhouders kan beperken.

2.3 Bestuur van de onderneming

Deze categorie heeft betrekking op alle agendapunten over de benoeming van bestuurders en de samenstelling van bestuurscommissies. De bestuurslaag (zowel one-tier als two-tier structuren) moeten in alle jurisdicties zijn samengesteld uit een meerderheid van onafhankelijke bestuurders. Ook moet een goede mate van diversiteit binnen het bestuur bestaan op basis van opleiding, ervaring, leeftijd, nationaliteit en geslacht. De bestuurscommissies (audit, remuneratie en nominatie) zijn instrumenteel voor een goed geïnformeerd bestuur en een effectief toezicht op de onderneming.

Een effectief bestuur bestaat uit personen met verschillende profielen en achtergronden. De onderneming moet daarom voldoende informatie over alle huidige bestuursleden en kandidaten delen, zodat aandeelhouders in staat zijn de diversiteit in de samenstelling van het bestuur te beoordelen.

Stembeleid

Onafhankelijkheid

Wanneer de bestuurscommissie of het bestuur zelf niet in meerderheid onafhankelijk is, stemmen wij tegen de benoeming van een niet-onafhankelijk, niet-uitvoerend bestuurslid.

Combinatie rol CEO en voorzitter

Wij stemmen case-by-case over de scheiding van de functies van bestuursvoorzitter en CEO. Het combineren van deze twee belangrijke rollen binnen een organisatie verdient niet de voorkeur omdat de onderneming dan mogelijk niet in staat is een evenwicht tussen macht en gezag binnen het bestuur te waarborgen en om te voorkomen dat een concentratie van macht bij één persoon komt te liggen.

Als best practice zouden de functies van Voorzitter en CEO niet moeten worden gecombineerd, maar er kunnen omstandigheden zijn die de risico's die hiermee gepaard gaan verminderen, zoals:

- een leidende onafhankelijke bestuurder (lead independent director) wordt benoemd;
- dat er voldoende andere onafhankelijke bestuursleden zijn, en;
- dat er aanvullend toezicht is, zodat besluitvorming op bestuursniveau evenwichtig en onafhankelijk plaatsvindt.

Bestuurstermijn

Wij stemmen tegen de herbenoeming van bestuursleden die langer hebben gediend dan de wettelijke benoemingsstermijn toestaat, waarbij we rekening houden met lokale wet- en regelgeving en/of corporate governance code. We wijken hiervan af indien het absoluut noodzakelijk is om een het huidige goed functionerend bestuur te behouden dat anders niet goed in evenwicht zou zijn. Wel moet het op het moment van de benoeming duidelijk zijn dat dit een tijdelijke benoeming is totdat er een opvolger is gevonden.

Te veel bestuurlijke functies

Bestuursleden die in een bovenmatig aantal andere besturen zitting hebben, kunnen rekenen op een tegenstem, omdat dit ten koste kan gaan van hun bestuurlijke verplichtingen en hun beschikbaarheid om toezicht op de onderneming te houden. De best practices en wettelijke eisen ten aanzien van het maximum aantal bestuurlijke functies zijn vaak vastgelegd in lokale wetten of corporate governance codes. De onderneming en de bestuurders moeten daarom transparant zijn over het aantal bestuursfuncties en deze gegevens openbaar maken. Daarnaast moet de benoeming van afzonderlijke bestuursleden mogelijk zijn, in plaats van de benoeming van meerdere bestuursleden in één agendapunt.

Aanwezigheidspercentages

In het jaarverslag moet het volgende vermeld staan:

- hoe vaak afzonderlijke bestuursleden aanwezig waren;
- een overtuigende verklaring wanneer een bestuurslid bij minder dan 75% van de bestuurs- en commissievergaderingen aanwezig was.

Met name wanneer een bestuurslid zitting heeft in een groot aantal externe besturen, vormen de aanwezigheidspercentages een duidelijke indicatie van de beschikbaarheid voor bestuurlijke verplichtingen.

Reactie van het bestuur op aandeelhoudersvoorstellen

Wij stemmen tegen de verantwoordelijke bestuurs- of commissieleden wanneer het bestuur geen actie heeft ondernomen naar aanleiding van een voorstel van aandeelhouders dat in het voorgaande jaar de steun kreeg van de meerderheid van de aandeelhouders (zie ook categorie 6 over voorstellen van aandeelhouders).

Diversiteit

Wij zijn van mening dat een diverse samenstelling van het bestuur belangrijk is. Hierbij moet rekening worden gehouden met een reeks professionele en persoonlijke factoren. Dit omvat onder andere expertisegebieden, geslacht, etniciteit, leeftijd, nationaliteit en zakelijke achtergrond. Een goede samenstelling dient de vaardigheden en expertise te weerspiegelen die nodig zijn voor het uitvoeren van de strategie. Diversiteit wordt hierbij breed gedefinieerd. Wij stemmen tegen de herbenoeming van de voorzitter van de benoemingscommissie (of andere commissieleden, afhankelijk van de situatie) bijvoorbeeld wanneer er geen vrouwelijke bestuursleden zijn. We houden rekening met lokale wet- en regelgeving en corporate governance codes waar naast een quorum voor vrouwelijke bestuurders ook andere diversiteitsvereisten in opgenomen kunnen zijn.

ESG-factoren

Wij stemmen tegen de (her)benoeming van bestuursleden bij een gebrek aan transparantie op het gebied van duurzaamheid en een tekortkoming om ESG-risico's adequaat te beheren en/of te beperken.

Op basis van ons engagementprogramma en onze escalatiestrategie kunnen wij tegen de (her)benoeming van bestuurders stemmen die in hun bedrijfsstrategie (waaronder beloningsbeleid) de materiële ESG-onderwerpen onvoldoende hebben geadresseerd.

Op het thema klimaat verwachten wij van de ondernemingen in het engagement programma en de ondernemingen in de Climate Action 100+ focusgroep dat de bedrijfsstrategie is gericht op de doelstelling om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graden Celsius, zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord van Parijs en/of een plan hebben opgesteld om in 2050 een netto-uitstoot van nul te bereiken.

Op het thema biodiversiteit verwachten wij van de ondernemingen in de Nature Action 100 Focusgroep dat zij zich committeren om belangrijke oorzaken van natuurverlies te vermijden en dat ze zich inzetten om ecosystemen te herstellen en daarbij de hele waardeketen betrekken. Daarbij kijken we ook expliciet of de onderneming zich inzet om belangrijke oorzaken van natuurverlies te vermijden in de hele waardeketen en om ecosystemen te herstellen.

Verlenen van décharge

Een stem tegen op het verlenen van decharge vindt plaats wanneer betrouwbare informatie en zwaarwegende feiten aantonen dat het bestuur zijn verplichtingen niet nakomt. Of wanneer bestuursleden ESG-risico's niet of onvoldoende beheren.

2.4 Beloning

Deze categorie beschrijft de minimale eisen aan de beloning van bestuursleden of van andere bij naam genoemde medewerkers.

Aandeelhouders hebben in de meeste jurisdicties een adviserende of bindende stem over het beloningsverslag en (de uitvoering van) het beloningsbeleid.

Bij het stemmen op agendapunten met betrekking tot beloningen staat transparantie rondom de prestatiecriteria en de realisatie van de gestelde doelen centraal. Financiële en niet-financiële criteria, met inbegrip van ESG-criteria, zijn relevant zolang zij een effectieve prestatie belonen die in overeenstemming is met het doel, de strategie en de doelstellingen die de onderneming heeft vastgesteld. De beloning van bestuurders moet een aantoonbare relatie hebben met de prestaties van de onderneming, waarbij de nadruk ligt op het creëren van lange termijn (aandeelhouders)waarde.

Stembeleid

Minimumeisen

Wij hanteren een aantal minimumeisen voor de beloning van bestuurders dat in relatie staat tot de prestaties van de onderneming. Ondernemingen moeten een onafhankelijke en effectieve beloningscommissie hebben die uitkeringen bij slechte prestaties voorkomt. Wij zullen, zonder lokale normen in de afweging mee te nemen, stemmen tegen een beloningsverslag en/of beloningsbeleid met:

- uitkeringen van variabele beloningen bij slechte prestaties van de onderneming;
- variabele beloningsregeling zonder openbaargemaakte prestatiecriteria;
- langetermijn variabele beloningsregeling met een prestatietermijn korter dan 3 jaar;
- bonussen zonder maximum percentage van het basissalaris;
- beloningen waarbij een hoge mate van vrijheid is bij de toekenning door de remuneratiecommissie of het bestuur;
- eenmalige discretionaire betalingen aan bestuurders zonder een duidelijke motivering en/of zonder prestatiecriteria, bijvoorbeeld tekengeld of retentiepremies;
- voorstellen voor het bekrachtigen van 'golden parachutes' (ontslagvergoedingen), met name wanneer er sprake is van een geldelijke ontslagvergoeding zelfs als de bestuurder zijn baan behoudt of wanneer de bestuurder kan kiezen tussen vertrekken met een geldelijke ontslagvergoeding of zijn baan behouden., en;
- een verhoging van het basissalaris hoger dan het inflatiepercentage, zonder overtuigende motivering.

Wanneer er sprake is van ernstige en bewezen controverses, dient de variabele beloning voor dat jaar te worden beperkt om te laten zien dat het de situatie in ogenschouw neemt. Wanneer dat niet het geval is, zal tegen het voorstel worden gestemd.

ESG prestatiecriteria

Milieu-, sociale en governance (ESG) prestatievoorwaarden moeten materieel zijn voor de onderneming en kwantificeerbaar.

Wij verwachten van iedere onderneming minimaal dat zij een ESG prestatiedoelstelling in hun beloningsbeleid hebben opgenomen. Indien dit niet het geval is, stemmen wij tegen het beloningsbeleid en/of beloningsverslag.

Daarnaast verwachten wij van de grootste bijdragers aan de CO₂ uitstoot in de energie, chemie, metaal en mijnbouw, gas, bouwmaterialen en cement sector en de ondernemingen in de Climate Action 100+ focusgroep een transitieplan dat onderdeel is van de strategie en gekoppeld is aan het beloningsbeleid. Indien dit niet het geval is stemmen wij tegen het beloningsbeleid.

Van een selectie van farmaceutisch- of zorg gerelateerde ondernemingen² verwachten wij dat toegang tot zorg waaronder medicijnen, vaccins en diagnostiek een plek heeft in de bedrijfsstrategie en door wordt vertaald naar vooraf gestelde doelstellingen in het beloningsbeleid. Indien dit niet het geval is stemmen wij tegen het beloningsbeleid.

Van een selectie ondernemingen³ waarvoor het onderwerp gezonde voeding materieel is verwachten wij dat 'gezonde voeding' een plek heeft in de bedrijfsstrategie en dat dit wordt doorvertaald naar doelstellingen in het beloningsbeleid. Indien dit niet het geval is zal er tegen het beloningsbeleid-/verslag worden gestemd.

Vertrekvergoedingen bestuurders

In het geval van een overname van de onderneming of bij voortijdige beëindiging van de bestuurstermijn wordt er tegen vergoedingen gestemd die meer dan éénmaal het basissalaris bedragen of die hoger zijn dan in de lokale markt gangbaar is.

Verhouding tussen variabel en vast inkomen

Wanneer een onderneming onder de Europese Capital Requirements Directive IV richtlijn valt, hebben de aandeelhouders een bindende stem bij het goedkeuren van de maximale verhouding tussen de variabele en vaste beloning. Wij stemmen voor voorstellen met een variabele beloning tot een maximum van 100% van de vaste beloning en stemmen bij voorstellen boven de 100% tegen.

Aandelen uitvoerende bestuurders

Om de beloning van uitvoerende bestuurders en de prestaties van de onderneming in lijn te brengen met de belangen van zowel bestuurders als aandeelhouders, worden uitvoerende bestuurders aangemoedigd om aandelen te kopen tot een vooraf vastgesteld meervoud van het vaste salaris. Leningen van de onderneming aan bestuurders voor het kopen van aandelen worden echter niet goedgekeurd.

Beloning in aandelen van niet-uitvoerende bestuurders

Hoewel het in sommige jurisdicties veel voorkomt stemmen wij tegen beloningsvoorstellen die aandelen(opties) toekennen aan niet-uitvoerende bestuurders, omdat deze vorm van beloning de onafhankelijkheid van deze bestuurders kan aantasten en (lange termijn) beslissingen kan beïnvloeden.

² Het betreft de ondernemingen uit het engagement programma en de ondernemingen in de Access to Medicine Benchmark.

³ Het betreft ondernemingen uit het thematisch programma gezonde voeding en ondernemingen in de Access to Nutrition Index.

2.5 Overige agendapunten

Deze categorie richt zich op alle andere agendapunten waarop gestemd kan worden.

Stembeleid

Fusies en overnames

Wij stemmen case-by-case over fusies en overnames. Alhoewel financiële en strategische overwegingen de overwicht hebben, spelen ook de bescherming van de rechten van minderheidsaandeelhouders, mogelijke belangenconflicten en het corporate governance profiel van de onderneming een rol.

Beschermingsconstructies

Wij stemmen over het algemeen tegen beschermingsconstructies, vooral wanneer de rechten van aandeelhouders worden aangetast of wanneer de kans op een fusie of overname sterk wordt beperkt.

Transacties met betrokken partijen

Het goedkeuren van commerciële transacties tussen de onderneming en betrokken partijen is van groot belang voor de bescherming van aandeelhouders tegen potentiële belangenconflicten. Wij stemmen case-by-case over dergelijke transacties.

Klimaattransitieplannen

Beursgenoteerde ondernemingen leggen steeds vaker hun klimaattransitieplannen ter advisering voor aan de aandeelhouders. Wij stemmen tegen deze plannen wanneer deze niet in lijn zijn met het Klimaatakkoord van Parijs (1,5 graad scenario).

Virtuele/hybride vergaderingen

Wij stemmen over het algemeen voor voorstellen om aandeelhoudersvergaderingen in hybride vorm te houden. Voorstellen om een volledig virtuele aandeelhoudersvergadering te houden worden case-by-case beoordeeld. Waarborging van dezelfde aandeelhoudersrechten als bij een fysieke vergadering is hierbij een belangrijk vereiste.

2.6 Voorstellen van aandeelhouders

Aandeelhouders krijgen in veel jurisdicties de mogelijkheid een onderwerp op de agenda voor de aandeelhoudersvergadering te zetten.

Voorstellen met betrekking tot ESG factoren

Wij besteden binnen het MVB-beleid extra aandacht aan de thema's rond mensenrechten, arbeidsnormen, biodiversiteit & milieu, gezondheid, en klimaat. Wij analyseren elk ESG gerelateerd aandeelhoudersvoorstel nauwkeurig. Over het algemeen steunen wij aandeelhoudersvoorstellen met betrekking tot de hiervoor genoemde thema's. Wij stemmen echter tegen voorstellen die te voorschrijvend of buitenproportioneel belastend zijn (o.a. te strikte deadlines), of onuitvoerbaar zijn gezien de aard van de alledaagse bedrijfsvoering van de organisatie.

Pensioenfonds ING stemt onder andere voor aandeelhoudersvoorstellen die de onderneming vragen om:

- een actieplan/rapport omtrent het reduceren van het gebruik van plastic;
- een actieplan/rapport omtrent klimaatverandering;
- een rapport over de acties om ontbossing te elimineren in de leveranciersketen en de effectiviteit daarvan;
- het in een gedragscode vastleggen welke eisen de onderneming aan zijn leveranciers stelt ten aanzien van het behoud van biodiversiteit;
- een rapport over maatregelen die de onderneming neemt om een einde te maken aan het gebruik van medisch belangrijke antibiotica in de rundvlees- en varkensvleesketen;
- een rapport voor te bereiden over de hervorming van de gezondheidszorg binnen de onderneming;
- een mensenrechten risk assessment uit te voeren;
- een rapport over hun inspanningen om intimidatie en discriminatie op het werk te voorkomen.
- een rapport op te stellen over het beleid en de maatregelen van de onderneming rond dataveiligheid, privacy en het verantwoord gebruik van kunstmatige intelligentie, inclusief governance en ethische richtlijnen.

Duurzaamheid als prestatiemaatstaf

Wij stemmen voor voorstellen die duurzaamheid als prestatie maatstaf willen opnemen voor de beloning van bestuurders. Dit geldt vooral voor ondernemingen die extra worden blootgesteld aan controverses ten aanzien van duurzaamheid, zoals de mijnbouw- en grondstoffenindustrie. Zoals bij alle beloningsvoorstellen moeten de duurzaamheidscriteria robuust, meetbaar en transparant zijn.

Politieke donaties

Om de normen voor openbaarmaking van bedrijfsuitgaven door ondernemingen en de transparantie in het algemeen te verbeteren, zullen wij voor alle voorstellen tot openbaarmaking van politieke donaties stemmen.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ("Pensioenfonds ING") heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is vertrouwelijk en uitsluitend bestemd voor degene aan wie deze persoonlijk is gericht.

Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Pensioenfonds ING raadt u af een (beleggings)-beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Pensioenfonds ING is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing.

De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Pensioenfonds ING van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Pensioenfonds ING garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Pensioenfonds ING heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Pensioenfonds ING spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst.

U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Pensioenfonds ING. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord- en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Pensioenfonds ING en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie.

Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209